

Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm

Stockholm
2025-06-19

Vår referens
Diana Vasiliou

Dnr
U2025/00401

Remissyttrande

Betänkandet *Ett likvärdigt betygssystem* (SOU: 2025:18)

Företagarna har beretts möjlighet att inkomma med ett remissyttrande om det angivna betänkandet. Här följer våra synpunkter.

Förslaget i korthet

Utredningen föreslår omfattande förändringar av betygssystemet och meritvärderingen i svensk skola. Syftet är att öka likvärdigheten och rättvisan i betyg från grundskolan, specialskolan och gymnasial nivå, så att de bättre speglar elevers kunskaper och fungerar som ett tillförlitligt urvalsinstrument för vidare studier, samtidigt som betygsinflation motverkas.

Utredningen pekar på att dagens system med lärarsatta betyg leder till olikvärdighet mellan skolor. För att åtgärda detta föreslås en meritvärdeskalibreringsmodell. Modellen innebär att elevers samlade meritvärden kalibreras för att bli jämförbara.

Det nya systemet bygger på en kombination av lärarsatta betyg enligt en ny numerisk skala (1-10) samt nationella slutprov. Dessa prov ska vara centralt rättade i utvalda ämnen och ska fungera som en gemensam nationell måttstock.

Meritvärdet beräknas som en viktning av skolans kalibrerade genomsnittliga lärarsatta betyg (70%) och elevens individuella provresultat (30%). Behörighet till gymnasiet och högskolan baseras på detta kalibrerade meritvärde, och kravet på godkänt (E) i enskilda ämnen för behörighet tas bort.

För komvux på gymnasial nivå föreslås att meritvärden enbart baseras på resultat från nationella slutprov i gymnasiegemensamma ämnen.

Utredningen föreslår även obligatoriska bedömningssamråd och införande av yrkesprov. Förslagen syftar till ett mer tillförlitligt och rättvist betygssystem och föreslås införas stegvis från 2027.

Företagarnas inställning

Företagarna tillstyrker i huvudsak utredningens samlade förslag i syfte att öka likvärdigheten i betygssystemet. Viss reservation framförs dock avseende konsekvensanalysen gällande de potentiella effekterna för små företag och mindre skolhuvudmän, vilka bedöms kräva ytterligare precisering.

Införandet av ett nytt betygssystem kan, trots ambitionen om förenkling på lång sikt, öka både den administrativa och ekonomiska bördan på såväl små företag som mindre skolenheter.

Utbildningsinsatser kopplade till implementering av ett förändrat betygssystem kan medföra betydande tidsmässiga och ekonomiska åtaganden. Detta gäller i synnerhet för mindre skolenheter med begränsade personalresurser. Förslag om ökad frekvens i betygsdokumentation samt införandet

Företagarna

Besöksadress: Rådmansgatan 40 | Postadress: 106 67 Stockholm
www.foretagarna.se | info@foretagarna.se | 08-406 17 00

av obligatoriska bedömningssamråd innebär en avsevärd administrativ belastning för enheter där det i många fall endast finns en ämneslärare per undervisningsområde. Utredningen tycks i detta avseende i begränsad utsträckning ha beaktat mindre skolenheters organisatoriska och personella förutsättningar.

Små företag är ofta engagerade i yrkesutbildningar och kan till viss del använda dessa utbildningar som en del av sin rekryteringsstrategi. Dessa processer och hur de bedömer kandidaters kvalifikationer kommer genom dessa nya förslag behöva förändras. Detta kan innebära en ökad administrativ börda och kräva tid och resurser i anspråk. Under en övergångsperiod är även en farhåga att små företag behöver jämföra kandidater från olika årskullar med olika behörighetsregler samtidigt, vilket kan bli komplext. Ett nytt betygssystem med en ökad vikt vid teoretiska nationella slutprov kan även, trots att det i teorin kan innebära minskade trösklar till vidare studier, avspeglade kunskaper som är av mindre relevans för vissa framtida yrkesprofiler.

Utredningen föreslår obligatoriskt införande av yrkesprov för att säkerställa att elever efter genomgången yrkesutbildning har erforderlig kompetens för det tänkta yrkesområdet och därigenom blir anställningsbara. Beroende på hur dessa prov utformas och implementeras kan det potentiellt medföra kostnader och krav på engagemang från små företag som rekryterar från yrkesprogrammen och/eller tar emot elever på APL. Även om detta i förlängningen kan främja anställningsbarhet och kompetensförsörjningen hos små företag saknas konsekvensanalysen i utredningen. I och med att omfattningen av det potentiella ansvar som åläggs dessa aktörer i nuläget är otydligt, föreligger det en risk för att engagemanget från företagen minskar om ytterligare krav införs utan att motsvarande stöd och resurser tillhandahålls.

Sammanfattningsvis efterfrågas en tydligare analys av konsekvenserna för mindre skolenheter och små företag, inklusive en bedömning av administrativa och ekonomiska effekter samt hur föreslagna förändringar påverkar långsiktig samverkan mellan skola och arbetsliv.

Särskilt om meritpoäng

I samband med förslaget om en kalibrering av nationella provbetyg och slutbetyg föreslås att systemet med meritpoäng och meritpoängskompensation till högskolan avskaffas. Såsom framgår av utredningens analys (avsnitt 11.2.4) bedöms meritpoäng inte utgöra ett adekvat mått på elevens studieförmåga. Systemet med meritpoäng anses dessutom styra elevers val av kurser på ett sätt som inte primärt gynnar kunskapsinhämtning. Avskaffandet av meritpoäng syftar till att förenkla antagningsprocessen till högre utbildning och säkerställa att urvalet baseras på mer relevanta indikatorer på studieförmåga, i linje med den föreslagna meritvärdeskalibreringsmodellen och resultaten från nationella slutprov. Detta bedöms bidra till ökad likvärdighet och rättssäkerhet i antagningen till högre utbildning.

Företagarna välkomnar utredningens analys av meritpoängssystemets ineffektivitet som urvalsgrund och dess negativa styrande effekter på elevers studieinriktning. Vi delar utredningens bedömning att systemet idag inte optimalt förutser studieframgång och att dess avskaffande bidrar till ett enklare och mer ändamålsenligt tillträdessystem till högre utbildning. Detta antas i förlängningen gynna kompetensförsörjningen genom att bättre matcha studenter med utbildningar som motsvarar deras faktiska kunskaper och intressen. Vi hänvisar i detta avseende till Ung Företagsamhets remissvar.

Diana Vasiliou
Utbildningspolitisk expert
Företagarna

Pernilla Norlin
Samhällspolitisk chef
Företagarna

Företagarna

Besöksadress: Rådmansgatan 40 | Postadress: 106 67 Stockholm
www.foretagarna.se | info@foretagarna.se | 08-406 17 00